

PREUS MUSEUM

ÅRSBERETNING 2012

Maria Enger og Vilde Østerholt Willeke, selvportrett tatt med malingsboks på Barnas fotodag 2012

STYRETS BERETNING

Preus museum er det nasjonale museet for fotografi og skal dekke de kunstneriske, kulturhistoriske og tekniske sidene ved fotografiet. Museet ble opprettet ved Stortingsproposisjon nr. 56 (1993-94) «Skiping av et nasjonalt fotomuseum» og er organisert som en privat stiftelse med ansvar for statens samling. Museet er siden 2001 lokalisert til Magasin A og «Det hvite hus» på Karljohansvern i Horten

Utvikling

Preus museum er et museum med begrenset økonomi. Dette fører til at det er liten mulighet for utvikling innen den ordinære virksomheten. Viktige museale aktiviteter må finansieres med eksterne prosjektmidler. Museet har for eksempel utviklet formidlingsvirksomheten «Barnas fotoverksted», ordnet Elisabeth Meyers fotoarkiv, videreutviklet bevaringsworkshops med midler fra blant annet Sparebankstiftelsen og Norsk Kulturråd. Museet arbeider videre med å profesjonalisere virksomheten ved å ordne samlingen, utvikle bevaring og formidling samt forbedre rutiner og implementere plandokumenter.

Bevaring

Museet har dette året fortsatt lagt vekt på å føre en dialog med Kulturdepartementet, for å skape en forståelse for museets behov for nye magasiner. I dag er museets samling lagret på flere forskjellige steder, i egne magasiner og på museets uisolerte loft. I tillegg leier museet eksterne lokaler på Karljohansvern og magasinplass i Vestfoldmuseenes avdeling for samlingsforvaltning i Sandefjord, på grunn av mangel på plass. Signaler fra Kulturdepartementet sier at "KD må ta sikte på å finne en bedre løsning for magasin i løpet av neste 2-3 år utenfor de eksisterende magasinlokalene"(mail fra KUD 2012-11-27).

Formidling

I løpet av året har Preus museum vist:

- Seks utstillinger

Arrangert:

- Fem Supersøndager
- Ett seminar
- Barnas fotodag
- Fotofærderen
- Fotografiets dag
- Julemarked

I tillegg har museet deltatt på Miniøya og Fotomessen i Oslo.

Preus museum er en del av tilbudet i Den kulturelle skolesekken i Vestfold og er på

- Flickr
- Facebook
- Twitter
- Instagram

I tillegg publiseres «Ukens bilde» hver uke i lokalavisen Gjengangeren.

Nettverk

Preus museum er ansvarlig for ABM-nettverk for kulturhistorisk fotografi. I 2012 fikk museet midler fra Norsk kulturråd til utvikling og styrking av det fotografiske feltet. Nettverket har i alt 31 medlemmer som har to årlige møter og driver tre prosjekter;

- Widerøeprojektet som ble videreført med midler fra Norsk kulturråd
- Fotografiets Barneår, som er et pågående prosjekt som kartlegger norske daguerreotypier bl.a., med 175 års jubileet i 2014 som mål. I tillegg vil dette materialet gå inn i Daguerreobase, som ble tildelt EU-midler i oktober 2012.
- Veiledning for behandling av skadet fotografisk materiale som også er støttet av Norsk kulturråd. Veiledningen skal være ferdig våren 2013.

Preus museum deltar i Kunstnettverket og i Samtidsnettverket.

Økonomisk situasjon

Preus museum har kontinuerlig drift og er åpent for publikum hele året. Museet driver virksomhet innen områdene innsamling, bevaring, begrenset forskning og formidling. Årsregnskapet er avlagt under forutsetning av fortsatt drift. Preus museum mottok i 2012 kr 10 046 000 i ordinært driftstilskudd fra Kulturdepartementet og fikk dermed en økning i statstilskuddet på 3,3 %. Av dette er kr 290 456 benyttet til innkjøp til samlingen. Museets inntektsførte egeninntekter omfatter både salgsinntekter og støtte fra offentlige og private fond. Disse inntektene gikk ned fra kr 1 476 000 i 2011 til kr 1 458 000 i 2012 (1,2 % nedgang). Lønns- og personalutgiftene økte fra kr 6 596 000 i 2011 til kr 6 861 000 i 2012 (4 % økning).

Underskuddet, kr 8 934, er ført mot fri disponibel egenkapital, som etter dette utgjør kr 723 249.

Deler av den disponible egenkapitalen vil i de nærmeste årene bli benyttet til ny profil og webside.

Museet dekker transport og utbetaler utstillingsvederlag til kunstnere som har sitt virke i Norge. Ved produksjon av nye verk kan museet etter avtale med kunstneren dekke produksjonsutgifter isteden for vederlag.

Administrative forhold

Museet hadde i 2012 15 fast ansatte, fordelt på til sammen 10,79 årsverk. I tillegg kommer innleid hjelp og praktikanter. Totalt hadde museet i 2012, 10,9 årsverk hvorav 8,4 kvinnelige og 2,5 mannlige. Museet tar sikte på en likeverdig fordeling mellom kjønnene. Mulighet for faglig utvikling og tilpasset arbeidstid tilstrebes. De ansatte er tariffbundet. Sykefravær var på 5,2 % i 2012. Dette inklusiv en 100 % sykmelding 11 måneder på en 16 % stilling.

Arbeidsmiljø

Museet er IA-bedrift, og deltar i prosjektet IBedrift – psykisk helse. Det har ikke forekommet arbeidsskader.

Museet har verneombud og følger reglene for HMS-arbeid. Museet har utarbeidet en øvelses- og opplæringsplan for brannvern, og har en tilfredsstillende rutine når det gjelder sikkerhet.

Horten, 15. februar 2013

Jan Hannestad

Bente Mølvi

Lisabet Risa

Bjørn Edvardsen

Lill-Ann Chepstow-Lusty

Monika Sjøe

Ingrid Nilsson

FORVALTNING

Samlingsforvaltning

Preus museum har som mål å ha gode rutiner og strategier for forvaltning. Etter at det i tre år er arbeidet med å rydde og skape de beste mulige vilkår med henblikk på økonomi og plass, har museet fortsatt for små magasiner for oppbevaring av gjenstander, arkiver og store fotografier.

Magasiner

Museet arbeider fortsatt med å løse den vanskelige situasjonen omkring magasinering av samlingen. Samlingen er splittet og uoversiktlig på grunn av mange forskjellige lagrings- og magasineringssteder. Store fotografier er plassert i Vestfoldmuseenes avdeling for samlingsforvaltning i Sandefjord, andre fotografier og gjenstander er forvart i egne magasiner på museets loft. Deler av gjenstandssamlingen er lagret på et uisolert loft, og i tillegg leier museet eksterne lokaler på Karljohansvern. Det er fortsatt stor plassmangel i museets to klimastyrte magasinrom. Per i dag finnes ingen brannslukningsanlegg i lager og magasinrom. Museet søkte om midler til dette, men fikk avslag med begrunnelse om at samlingen heller burde flyttes til nye magasiner. I løpet av høsten har Forsvarsdepartementet møtt Kulturdepartementet for å diskutere reforhandling av leiekontrakten. Dette resulterte i at KD må ta sikte på å finne en bedre løsning i løpet av neste 2-3 år. Det må være en løsning utenfor de eksisterende lokalene. Preus museum ser fram imot en videre dialog med KD for å finne en langsiktig og bærekraftig løsning av magasinproblematikken.

Vestfoldmuseenes avdeling for samlingsforvaltning i Sandefjord

I år har ytterligere 86 store innrammede, i første rekke fargefotografier, blitt flyttet fra et midlertidig lagerrom til eksterne magasin ved Vestfoldmuseenes avdeling for samlingsforvaltning i Sandefjord, hvor Preus museum leier plass for oppbevaring av cirka 450 verk. Dette er et godt samarbeid som sikrer store bilder som det ikke finnes plass til i Preus museums magasin. Imidlertid ser Vestfoldmuseene på dette arbeidet som en foreløpig støtte til Preus museum, ikke som en permanent løsning, siden de selv vil disponere denne magasinplassen i framtiden.

Prioritert arbeid

De siste tre årene har museet prioritert å rydde i og sikre samlingen. I løpet av året har vi gjennomført et prosjekt med flytting av fototekniske samlingsdeler fra kjelleren i Det hvite hus til et leid lagerrom i Magasin B. I dag leier museet cirka 450 m² eksterne lokaler, til en kostnad av cirka NOK 143 000. Dette for å ta vare på de samlingsdeler som ikke får plass på loftet, som fototeknisk utstyr, Leif Preus arkiv, samt nitratfilm som er fryst ned. Dette synliggjør at da museet ble bygget, var magasinene ikke tilstrekkelig store, og det har ikke vært plass til aksjesjoner.

Bevaring, sikring

Preus museum har bort i mot en million registrerte og uregistrerte fotografiske objekter, rundt 60.000 fototekniske gjenstander og et fagbibliotek med over 30.000, delvis sjeldne, bøker og tidsskrifter omkring temaet fotografi. Med en stab og et budsjett som er lite i forhold til samlingens størrelse, prøver museet med små skritt å bevare og sikre samlingsinnhold for nåværende og i fremtidige prosjekt.

De viktigste prosjektene i løpet av året har vært:

- Elisabeth Meyer prosjekt, tilgjengeliggjøring, konservering, forskning og formidling av et fotoarkiv i museets samling.
- Synliggjøre fototeknikken i fotohistorien. Preus museum har digitalisert bilder av 1500 gjenstander og har begynt å registrere disse, som en forberedelse til den prosjektsøknaden som Preus museum sammen med Norsk Teknisk Museum har sendt til Norsk Kulturråd. I tillegg har museet startet registrering av de første 100 gjenstandene for publisering på nett.
- Fotografiets barneår, identifisering og konservering/restaurering av samlingsdeler som inneholder Norges tidligste fotografiske verk.
- Flytteprosjekt, museet har ryddet og flyttet med det resultat at nå har museet midlertidig lagring for alle samlinger i påvente av nye magasiner.

Bevaring, konservering

Omfangsrrike konserveringsarbeider av deler av museets samling ble gjennomført. En av de største utfordringene var blant annet rensing og konservering av museets Elisabeth Meyer arkiv, som er en omfattende samling av svart/hvitt kopier og negativer. Dette var for en stor del støvete, muggsoppinfisert og delvis mekanisk skadet og deformert. En stor andel av Elisabeth Meyer samling ble emballert.

Andre arbeider ved konserveringsavdelingen var restaurering av daguerreotypier og ambrotypier og andre fotografiske verk fra samlingen som skulle presenteres i museets utstillinger.

Bevaring, eksterne oppdrag:

Preus museum har høy kompetanse innen identifisering, bevaring og konservering av fotografisk materiale, og arbeider med forskjellige eksterne oppdrag som for eksempel rådgivning, tilstandsrapporter, identifisering, datering og restaurering.

De viktigste eksterne oppdragsgivere konserveringsavdelingen har jobbet med i 2012 er følgende:

- Nærings- og handelsdepartementet; restaurering av skader på fotografiske verk i Regjeringskvartalet etter attentatet 22. juli 2011.
- Kartverkets luftbilde-arkiv: konsultasjon etter vannskade.
- Telemarkmuseet; rådgivning: nedfrysing av nitratfilm arkiv.
- LWL-Medienzentrum für Westfalen – Tyskland, røntgenundersøkelser på Daguerreotypier, skadevurderinger av fotografiske kunstverk.
- Tynset: konsultasjon under planlegging av nye fryse- og kjøle magasiner.
- Clarion Hotel Ernst i Kristiansand (privat oppdragsgiver): tre storformat portretter av Kongefamilien fra 1905 av fotograf Gabrielsen.

Workshops

Preus museum tilbyr som eneste museum i Norge forskjellige workshops innenfor bevaring av fotografi som en del av museets nasjonale oppdrag.

Det ble i perioden gjennomført tre workshops:

- Firedagers workshop med temaet «Identifisering og bevaring av fotografiske digitale materialer» med spesialtema muggsoppskader i fotografiske samlinger. Gjeste foreleser i workshopen var fotokonservator Herman Maes fra Rotterdam, Holland.
- På grunn av stor etterspørsel ble det for andre gang gjennomført en utvidet to dagers versjon av fjorårets spesialworkshop med tema «Identifisering og bevaring av fotografiske negativmaterialer» med hovedvekt på nitrat og acetat negativmateriale. Begge workshopene ble fullbooket.
- I tillegg ble det, som et produkt av konserveringsavdelingens forskningsarbeid, gjennomført en endags workshop med tema rekonstruksjon av daguerreotypi og ambrotypi dekkglass, med deltakere fra NTNU Trondheim, Nasjonalbiblioteket – Oslo og Norsk Teknisk Museum.

Workshopprogrammet er planlagt videreført i 2013. Et høyt påmeldingsantall med venteliste og deltakere som kommer for andre og tredje gang til museets workshopprogram viser at museet har etablert et interessant tilbud til fagfeltet. Dette viser at det finnes et stort behov for økt kunnskap om bevaring av fotografi innenfor arkiv, museer og bibliotek, og at Preus museum har en viktig rolle i dette arbeidet.

Innsamling

I 2012 fortsatte museet sitt innsamlingsfokus på motefotografi gjennom utstillingen "Motefotografi – tradisjon og nyskaping". Her ble innkjøp kombinert med formidling og anvendt forskning.

Følgende ble innkjøpt:

- 23 digitale filer/inkjetprints fra serien "Winking of an Eye"
- To digitale filer fra serien "Ana og Devendra" av Mads Teglers (kr 20 000)
- Tre fotografier av Pål Rødahl (kr 9000)
- Åtte digitale filer/inkjetprints fra serien "Alice in Wonderland" av Torkil Gudnason (20.000)
- Tre digitale filer/inkjetprints fra serien "Jungfrukällan" og 2 fra serien "The Sealed Room" av Julia Hetta (kr 20 000)
- Sju digitale filer/inkjetprints fra serien "Karmin" av Jørgen Gommæs (kr 20 000).

Andre innkjøp:

- To verk fra Oddleiv Apneseth (kr 50 000)
- 19 fotografier av Leif Preus (kr 68 000)
- Et tysk reisealbum fra omkring 1905 (kr 3500).

Gaver:

- Tre fotografier av Oddleiv Apneseth
- Dokumentasjonsfotografier fra "Norsk Landskap 1987"-turen av Siggen Stinessen.
- 14 portretter (1800-tall)
- 64 landskapsfotografier (1800-tall)
- 7437 dias
- To suveniralbum
- Et kamera
- Fire mobilkameraer
- En lysbildefremviser
- Diverse teknisk utstyr

Registrering og dokumentasjon

Det er totalt 9926 poster registrert i Primus. Det er registrert 6666 fotografier på enkeltbildnivå, 5478 med foto i posten. I 2012 er det opprettet 1641 nye primusposter (957 på enkeltbildnivå). I tillegg er det oppdatert 2476 tidligere katalogposter. 300 av postene har fått bilde og en revidering som har vært like omfattende som ved opprettelse av ny post. Det er også avfotografert 1922 dokumenter og brev tilknyttet Elisabeth Meyers arkiv. 3/4 av arkivet er registrert i Asta.

Digitalisering av fotografier

Det er digitalisert 1686 fotografier i RAW format. Alle filene er korrigert og lagret i TIFF.

Digitalisering av gjenstandssamlingen

Det ble i 2012 tatt grep for å komme videre i arbeidet med museets omfattende samling av kameraer og annet fototeknisk utstyr. Ca. 1500 objekter var fra før fotografert analogt. Dette materialet er digitalisert og vil derigjennom kunne være tilgjengelig for presentasjon på museets hjemmeside i fremtiden. Det planlegges å starte dette arbeidet i 2013 gjennom å etablere en standard for registrering av denne samlingen i registreringsprogrammet Primus. Preus museum ønsker å etablere et registreringsprosjekt i samarbeid med Norsk Teknisk Museum. Det vil kunne danne grunnlaget for registreringspraksis av museenes fototekniske samlinger da det vil være mange identiske objekter i de to museenes samlinger. En felles søknad er sendt til Norsk Kulturråd. Som forprosjekt har vi bl.a. sendt brev til 14 europeiske og amerikanske museer med spørsmål om hvordan de har håndtert tilsvarende samlinger for å se om det finnes en internasjonal registreringsmodell som kan brukes siden kamerasamlingen er internasjonal.

Sikring

Sikringsplanen inneholder både kortsiktige og langsiktige tiltak, og museet vil arbeide kontinuerlig for å oppfylle målene. Museet har nytt adgangskontrollsystem, med skallsikring samt montersikring. Museet har kameraovervåking på to steder, installert i henhold til gjeldende forskrifter. Museet har ikke brannsikring inne i magasinene, ei heller i en del av de eksterne lokalene.

Museets innbruddsalarmsystem begynner å bli gammelt og er utnyttet til det ytterste, i tillegg er det vanskelig å få reservedeler til det. Museet kommer derfor til å søke om sikringsmidler for å installere nytt anlegg.

FORSKNING

Museet har en for liten fagstab til å drive tilstrekkelig grunnforskning og det norske fothistoriske miljøet er lite og sårbart. Det drives anvendt forskning i forbindelse med store utstillingsprosjekter ved museet og museet har ledet to viktige kartleggingsprosjekter (Widerøe- og daguerreotypiprojektet) i samarbeid med Fotonettverkets institusjoner.

I tillegg har et av de norske fotokunstprosjektene i museets eie, Norsk Landskap 1987, vært gjenstand for en PhD som ble avsluttet i februar ved Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske fag ved Universitetet i Bergen. Forfatteren, Christine Hansen, skrev en utførlig artikkel med basis i doktoravhandlingen til museets katalog i forbindelse med utstillingen.

To utstillingsprosjekter kan betegnes som forskningsnære prosjekter: "Motefotografi – tradisjon og nyskaping"

og "Drømmen om det perfekte bildet". Nesten ingen har forsket på norsk motefotografi. Ved å samarbeide med konservator Tone Rasch, Norsk Teknisk Museum, journalist og lærer ved School of Fashion Industry (SOFI) Mari Grinde Arntzen og magasinet Personae ble det mulig å få et større og mer kunnskapsbasert innblikk i både historien og dagens motefotografi. Samarbeidet resulterte i en omfattende katalog og en konferanse i tillegg til utstillingen. Begge ble støttet av Fritt Ord.

"Drømmen om det perfekte bildet" var utstillingen som ble arrangert til Norsk Selskap for Fotografis 85 års jubileum. Museets samarbeid med NSFF og Statsarkivet i Stavanger som har NSFFs arkiv, førte til en katalog og en utstilling som for første gang satte fokus på den organiserte amatørfoto-bevegelsen siden 1920-tallet.

Forskning, bevaring, konservering

Som et resultat av konserveringsavdelingens arbeid, ble det videreført og utvidet et forskningsprosjekt om rekonstruksjon av attenhundretalls daguerreotypi- og ambrotypidekkglass. Produktet ble presentert på et endags konservatorworkshop med tema rekonstruksjon av daguerreotypi- og ambrotypidekkglass i Preus museum. Et tilsvarende foredrag følger i 2013 ved AIC PMG / ICOM CC konservatorikonferanse i Wellington NZ med påfølgende fagartikkel: «Et forskningsprosjekt om rekonstruksjon og produksjon av dekkglass til europeiske daguerreotypier og ambrotypier». Målet er å bruke produktet ved den nasjonale deltakelse hos det europeiske Daguerreobaseprosjektet som er ledet av Nasjonalbiblioteket i Oslo.

Forskning, arkiv

Arkivet etter Elisabeth Meyer (1899-1968) ble donert til Preus museum i 2000. Det inneholder ca. 50.000 fotografiske objekter, artikler, dokumenter, kvitteringer og (privat)korrespondanse. Meyer har også tatt vare på egne brev som hun har arvet etter sin mor og en nær venn. I 2012 har arbeidet med grunnforskning på Elisabeth Meyer vært et prioritert prosjekt. I norsk sammenheng er det bare et fåtall fotografer som har blitt løftet frem. Det gjenstår å skrive inn flere, for å gi et mer nyansert bilde av fotografens rolle og av bruken av det fotografiske bilde i den norske historien.

I sin samtid var Meyer en aktiv journalist og reportasjefotograf, men som historisk person er hun nærmest glemt. Det som finnes av skriftlig informasjon er noen korte biografier signert Meyer selv og et minneord i Oslo Kameraklubbs medlemsblad Bildet lever, årgang 12, 1968. Det rikholdige arkivet som hun etterlot seg, er i dag den viktigste primærkilden til å rekonstruere historien om hennes liv.

Våren 2011 mottok Preus museum kr 250 000 fra Norsk kulturråd for å ordne og katalogisere arkivet etter Elisabeth Meyer. Med utgangspunkt i kunnskapen som erverves i arbeidet med arkivet, skal museet, i samarbeid med Forlaget Press og tre eksterne artikkelforfattere, lage en biografisk fotobok over Meyers liv og virke. Boken vil bli lansert i forbindelse med utstillingen "Bruddstykker - fortellinger fra Elisabeth Meyers arkiv" som åpner på Preus museum i 2013. Arkivet er registrert i Asta.

Kunnskapsutvikling

Det har, så langt det har vært mulig, vært fokus på kunnskapsutvikling for både fagstab og administrasjon, gjennom deltakelse på konferanser og kurs. Kurator deltok på Oracle konferansen (internasjonal konferanse for fotokuratorer) og Paris Photo/Mois de la Photo.

Fotoarkivaren deltar i «Skapende Kuratorpraksis» som er et 2-årig deltidstudie på masternivå ved Kunst- og designhøgskolen i Bergen. Studiet er basert på at den enkelte student skal utvikle og realisere et eget kuratorisk prosjekt i dette tilfelle i utstillingen "Bruddstykker - fortellinger fra Elisabeth Meyers arkiv" som museet skal vise i 2013. Ved å utdanne ansatte blir museet mindre sårbart og museets samlede kompetanse øker.

FORMIDLING

Ett av Preus museums ansvarsområder er formidling av fotohistorien generelt og av Preus museums samling spesielt. Preus museum skal skape begeistring for fotografi, fotohistorie og bidra til kulturelt og samfunnsmessig engasjement. Museet skal gi publikum økt estetisk kompetanse, kunsthistorisk kunnskap og forståelse for fotografiske prosesser og teknologi.

Formidling er et vidt begrep som kan dreie seg om alt fra hva museet er utad, som utstillinger, museumsarkitektur, websider, utstillingskataloger, veggtekster, skilting, foredrag, seminar, til møtet mellom publikum og en formidler/pedagog.

Ordinært besøkstall har blitt opprettholdt selv om det totale besøkstallet har gått ned fra 10946 til 9492 (13%). Nedgangen skyldes lavere besøk på arrangementene Fotografiets dag (regnvær) og julemarkedet.

Digital formidling og sosiale medier

Museets digitale formidling foregår på hjemmesiden, og på sosiale medier som Flickr, Facebook, Twitter og Instagram. De sosiale mediene er i utgangspunktet gratis å være med på, men det blir nå vanskeligere å nå fram til følgere på Facebook uten å betale for promotering av innlegg. Preus museums side på Facebook hadde ved årets utgang litt over 1100 følgere. Vi jobber videre med å lage innlegg med innhold som appellerer, samtidig som det viser seg at det er nødvendig å betale for promotering av innlegg for å nå følgerne, og for å nå nye. Preus museum på Instagram har 43 følgere foreløpig, og Twitter 160 følgere. Her er det stort rom for vekst, men dette krever innsats og tid. Facebook, Twitter og Instagram er tre helt ulike typer plattformer som krever ulike innlegg.

Det jobbes kontinuerlig med å holde kontakt med publikum gjennom innlegg på Facebook. Det er denne plattformen museet er sterkest og mest aktiv på. I 2012 har museet fortsatt "Ukens bilde" på hjemmesiden, på Facebook og i lokalavisa. Det presenteres ett bilde hver uke, fra samlingen eller fra en aktuell utstilling, med en kort tekst. Det er publisert 38 fotografier på Flickr i 2012. Totalt har museet lagt ut 765 bilder, og 19 160 har besøkt vår fotostrøm. Museet har hatt ønske om å lage en fothistorisk app og har søkt midler både fra Norsk kulturråd og Sparebankstiftelsen, men fått avslag. Hjemmesidene hadde i 2012 ca 153 000 besøkende. Museet har nå tatt i bruk Google Analytics for bedre å kunne måle effekt av tiltak på hjemmeside og sosiale medier.

Den kulturelle skolesekken

Museet kom i 2011 endelig med i Den kulturelle skolesekken (Dks) i Vestfold, og er nå sidestilt med Haugar Vestfold Kunstmuseum. Det vil si at alle skolene i Vestfold velger et besøk til enten Haugar eller Preus museum i løpet av et år. Sjette trinn ved skolene i Tønsberg kommune besøkte museet på vårparten. Skolene som kommer på besøk, får tilbud om ulike moduler i Barnas Fotoverksted, som er museets formidlingsprogram.

Barnas Fotoverksted inneholder ulike verkstedmoduler som kan velges i forkant av et museumsbesøk, i tillegg til omvisning. De ulike modulene inneholder digitalt fotoverksted, analog fotografering og mørkerom, fotoquiz og produksjon av solbilder. Formidlingen tar sikte på å hjelpe elevene med et språk som kan beskrive fotografi og bilder, ettersom dette er lite synlig i læreplanen samtidig som bilder er en svært synlig del av barn og unges visuelle hverdag. Vi skal også hjelpe dem med et kritisk blikk på bilder, og skape nysgjerrighet i forhold til fotografi, fothistorie, kunst og museum.

ARRANGEMENTER

- Seminar Motefotografi 18. februar med påfølgende mottagelse. Fokus på motefotografi, historisk, nasjonalt og internasjonalt og med presentasjoner av fotografene.
- Fotomessen 2.-4. mars på Lillestrøm. Museet deltok med egen stand på messen. Produksjon av stand delvis sponset av utstillingsbyrået Aida.
- Barnas fotodag 29. april. Arrangert for første gang, i forbindelse med Worldwide Pinhole Day. Egen dag for barna, med fotorebus, solbildeverksted, barneomvisninger og kanskje viktigst: fotografering med pinholekamera (hullkamera) og fremkalling i mørkerom.
- Fotofærdøren 9. juni. Utendørs utstilling med Færderseilasens deltakeres egne MMS-bilder fra seilasen som har målområde utenfor Preus museum. Det er et samarbeid med Kongelig Norsk Seilforening og tidsskriftet Seilas.
- Miniøya 9. og 10. juni. Preus museum deltok med eget telt med fotorebus, solbilder og hull-i-hodet figur. Miniøya er en årlig musikk- og kul-tur-fes-ti-val i Tøyen-par-ken, Oslo, for barn og unge.
- Fotografiets dag 26. august. For sjette året på rad arrangerte Preus museum Fotografiets dag, en møteplass for fotografi, med foredrag, ulike utstillinger både innendørs og utendørs, omvisninger bak kulissene, konsert, fotorelaterte aktiviteter, moro for barna, Portfolioreviewing og konsert. Nytt av året var en endret juryert utstilling med færre utvalgte utstillere, noe som skulle bidra til økt kvalitet. I tillegg kom en utilsiktet bivirkning; færre utstillere medførte færre publikummere, og mange savnet den store juryerte utstillingen som vil komme tilbake i 2013. Fotografiets dag hadde 720 besøkende og fikk tilskudd på kr 100 000 fra Fritt Ord. Fotografiets dag hadde et tap på nesten 1000 besøkende i år som kan forklares med dårlig vær og endring i programmet.
- Supersøndag 30. september. Tema: Fothistorikeren Helmut Gernsheims plass i fotobokhistorien. Med utgangspunkt i hans bibliografi «Incunabula of British photographic literature 1839-1875» ble det fremvist tidlig britisk fotolitteratur illustrert med originalfotografier.
- Supersøndag 28. oktober. Tema: Om å skrive i Wikipedia. Arrangert av Norsk fothistorisk forening –

Preus museums venner.

- Bokkveld 28. november. Fotografi vs litteratur. Med utgangspunkt i boken «Alt som er i himmelen» (2012) samtalte direktøren med fotograf Thomas Wågström og forfatter Karl Ove Knausgård. Boken er et fellesprosjekt mellom fotograf og forfatter, og det var stor interesse for fotografens bildepresentasjon og forfatterens tekstlige bidrag til de samme fotografier. Det skal komme to bind til fra dette kunstnerfelleskapet.
- Julemarked 8 -9 desember, med bl.a. eventyrtelling for de minste i biblioteket, pepperkakepynting, pepperkakehusutstilling og omvisninger

UTSTILLINGER

EN FOTOHISTORIE (Hele året)

En fotohistorie er Preus museums basisutstilling som brukes i all formidling. En fotohistorie gir et innblikk i fotografiets rikholdige historie fra pionergenerasjonens tidlige eksperimenter til storindustri; fra minnebilder til kunstneriske uttrykk; fra sort hvitt til farge; fra analogt fotografi til vår digitale tidsalder. Utstillingen reiser også spørsmål rundt det tette forholdet mellom teknologisk utvikling og fotografiets estetiske og ideologiske dimensjoner, og viser samtidig hvorfor foto som fenomen har fascinert mennesker siden opprinnelsen. Gjenstandene og bildene fornyes hvert år. Først og fremst fordi originale fotografier ikke tåler eksponering over lang tid, men selvfølgelig også for å variere og by publikum på nye innfallsvinkler. Årets utstilling har blant annet inneholdt en liten utstilling – Fotografi er en kongelig hobby – som viser kongefamilien som fotografer og som motiv i andres fotografier. Kongefamiliens kameraer, som nå tilhører museets samling, har også blitt vist. I tillegg har utstillingen vist et bredt spekter fotografier gjennom historien (landskap, kunsthistorien gjennom fotografiet, reklame, motefotografi, presse, dokumentar og kunst).

Kuratorer: Hanne Holm-Johnsen, Kirsti Fiskebøl og Torvill Solberg

ODDLEIV APNESETH – JØLSTER 2008 (– 15.1)

Oddleiv Apneseth har fulgt og fotografert befolkningen i Jølster, men også tilreisende og gjennomreisende, gjennom et helt år. Han gjorde over 2000 opptak, så utstillingen, gav bare en smakebit av menneskene og aktivitetene, i både hverdag og fest, som preger denne Vestlandskommunen.

Kurator: Hanne Holm-Johnsen i samarbeid med Oddleiv Apneseth

MOTEFOTOGRAFI – TRADISJON OG NYSKAPNING (19.2-28.5)

Utstillingen presenterte 8 skandinaviske fotografer som er aktive innen motefeltet i dag: Siren Lauvdal, Benjamin Alexander Huseby, Jørgen Gomnes, Lukas Renlund, Torkil Gudnason, Mads Teglers, Julia Hetta og AORTA som består av Marco Grizelj og Kristian Krän.

Utstillingen ga også et innblikk i norsk motefotografi mellom 1930-90, og i et historisk materiale som antyder hvor motefotografiet hentet sine impulser fra. Man fikk også se eldre kjente motefotografer som Edward Steichen og Madame d'Ora fra museets samling. Ved hjelp av seks tema: teknikk, mote/kunst, iscenesettelse, realisme/snapshot, surrealisme og motemagasinet ble forskjellige aspekter ved motefotografiet belyst. Dermed synliggjorde man tradisjonene, men kanskje først og fremst bruddene og linjene som vises i dagens nye motefotografi.

Kuratorer: Hanne Holm-Johnsen og Hege Oulie i samarbeid med NTM, SOFI og Personæ.

DRØMMEN OM DET PERFEKTE BILDET – NORSK SELSKAP FOR FOTOGRAFI 85 ÅR (10.6-2.9)

Norsk Amatørfotografi 1930-2012 i samarbeid med NSFF

Utstillingen presenterte 230 fotografier av 156 fotografer fra hele landet i perioden 1930 til i dag og tok utgangspunkt i Landskonkurransene som NSFF årlig arrangerer. Den fokuserte på hvordan synet på fotografiet har forandret seg, både stil- og innholdsmessig. Fotografiene, som ble grundig diskutert av en jury og premiert, ble deretter stilt ut eller sendt rundt i landet til klubbene, for at medlemmene kunne se hvordan god komposisjon, motivbehandling og teknikk skulle være. Landskonkurransene er altså tradisjonelt både et formidlings- og læringsprosjekt.

Kuratorer: Hanne Holm-Johnsen, Ingrid Nilsson og Roald Synnevåg (NSFF)

START – NORGES FØRSTE FLY (1-2.6)

100-årsdagen for den første offisielle flyvningen i Norge ble markert på Karljohansvern med mange ulike aktiviteter. Preus museum bidro til markeringen med en utstilling med fotografier av «Start». Fotografiene var hentet fra et fotoalbum som var eid av Th. Thommessen, flyveren som hadde flest flytimer på Start.

Kurator: Ingrid Nilsson

NORSK LANDSKAP 1987 (23.9-6.1.2013)

I 2012 var det 25 år siden fotografene Per Berntsen, Jens Hauge, Johan Sandborg og Siggen Stinessen dro på en 18 dagers tur i Norge for å fotografere det norske landskapet. Kvartetten reiste med et 8x10" kamera som de opererte i fellesskap. I løpet av turen tok de 134 bilder. 44 fotografier ble valgt ut til å stilles ut på Henie-Onstad Kunstsenter 1987. Christine Hansen avsluttet dessuten en doktoravhandling om prosjektet ved Universitetet i Bergen i februar 2012.

Kurator: Hanne Holm-Johnsen

ANDRZEJ MACIEJEWSKI: WEATHER REPORT (23.9-6.1.2013)

Utstillingen Weather Report presenterte 36 fotografier tatt av den polsk-kanadiske fotografen Andrzej Maciejewski. Fotografiene er av samme landskap, tatt under ulike værforhold over en periode på ett år. Bildene er tett forbundet med informasjonen om vær, tid på dagen, temperatur og siktbarhet og tydeliggjør fotografiets dokumentariske evne. Fotografiene er tatt med et ca 1,80 x 1,80 x 3 meter stort selvbygget Camera Obscura.

Kurator: Hanne Holm-Johnsen

1800-TALLETS LANDSKAP (23.9-6.1.2013)

Utstillingen viste hvordan landskapet ble sett på i en periode med romantisk blick og nasjonal oppvåkning i norsk historie. Bildene var fra museets samling og presenterte bl.a. pionerene Knud Knudsen (1832-1915) og Axel Lindahl (1841-1906).

Kurator: Hanne Holm-Johnsen

Biblioteket

Preus museums bibliotek er et offentlig forskningsbibliotek for faget fotografi i bred betydning.

Samlingen består av ca. 30 000 bind, heri en omfattende tidsskriftsamling med ca. 1000 titler.

Boken har av flere grunner en sentral rolle innenfor fotografiet, for eksempel er produksjonen i dag billigere og enklere enn før. Boken er et produkt som består, den er et samlerobjekt og en presentasjonsmulighet til å bli synlig som fotograf. I tillegg har boken blitt mye mer enn bare en bok. Fotoboken kan ses på som et selvstendig verk. Derfor spiller Preus museums bibliotek en viktig rolle i å formidle fotografi.

Det har blitt avholdt to bokarrangementer i biblioteket i 2012. Se under arrangementer.

FORNYING

Nasjonale museumsnettverk

ABM-nettverket for kulturhistorisk fotografi

Preus museum er ansvarlig for ABM-nettverk for kulturhistorisk fotografi. Museet fikk midler fra Norsk kulturråd for utvikling og styrking av det fotografiske feltet i året som gikk. Nettverket har i alt 31 medlemmer som har to årlige møter og driver tre prosjekter:

- Widerøe prosjektet som ble videreført med midler fra Norsk kulturråd
- "Fotografiets Barneår", som er et pågående prosjekt som kartlegger norske daguerreotypier bl.a., med 175 års jubileet i 2014 som mål. I tillegg vil dette materialet gå inn i Daguerreobase, som nettopp ble tildelt EU-midler i oktober 2012.
- Veiledning for behandling av skadet fotografisk materiale som også er støttet av Norsk kulturråd. Veiledningen skal være ferdig våren 2013 og føres i penn av fotokonservator Jens Gold ved museet.

Det ble arrangert to konferanser i 2012.

- Fotonettverket bidro med en dag til ABM-utvikling/Kulturrådets Landskonferanse i fotobevaring
- Høstkonferanse på Levanger Museum for medlemmene.

I begge tilfeller ble det betalt for foredragsholdere til kompetanseheving for deltakerne.

Samtidsnettverket

Preus museum er også medlem av Samtidsnettverket og deltar i prosjektet Samtidskoden med prosjektet

"Motefotografi – tradisjon og nyskaping". Museets kurator deltok på nettverkets møte i Tyssedal/Odda 10-11. september og bidro med foredrag om dokumentasjonsfotografi.

Kunstnettverket

Preus museum er med i kunstnettverket og har deltatt i det møtet som var 2012.

Nordisk nettverk

Preus museum er med i et nordisk fotomuseums nettverk som har hatt to møter i 2012, Stockholm i februar og Paris i november.

Utviklingstiltak

Aktivering av gjenstandsamling

Fotohistorien er ikke bare det fotografiske bildet, men også teknikken. Det finns ingen kurator for den tekniske samlingen, noe som gjør samlingen passiv. Museet vil analysere kameraets betydning for utviklingen og speile den tekniske rollen i forhold til fotografiets utvikling og skape en bro mellom det analoge og det digitale. På det viset vil man fornye fotohistorien fra et industrihistorisk og økonomihistorisk perspektiv. I løpet av året har museet gjort research på kamerasamlingen med tanke på en framtidig presentasjon på nett.

Profilering

Museet har en samling som er interessant både nasjonalt og internasjonalt. Men vi ser at museet med dagens løsning for hjemmesider ikke når fram til et internasjonalt publikum. Derfor har museet startet et forprosjekt for å lage ny profil og nye hjemmesider. Det er i den forbindelse viktig å utarbeide dette med tanke på gode digitale løsninger for framtiden, med mulighet for stor grad av formidling på nett. Museet ønsker å være like attraktive i New York som i Horten.

ØVRIGE FØRINGER

Inkludering og mangfold

Preus museum arbeider med et bredt utstillingsprogram og med å finne nye samarbeidspartnere og utvikle formidlingsvirksomheten til å omfatte flere grupper. I løpet av året har museet vist en bredde innenfor det fotografiske feltet i utstillingstilbudet. Utviklingen av motebildene og dagens motefotografi, 85 år av amatørbilder og et nå historisk foto kunstprosjekt. Til stemmerettsjubileet 1913-2013 planlegger museet å vise internasjonale og nasjonale kvinnelige fotografer som hatt betydning for fotohistorien. Kvinnen har en spesifikk rolle i fotohistorien.

Gjennom sosiale medier som Facebook, Twitter, Flickr, og Instagram har museet innledet en dialog og fått nye brukere. Formidlingen ved museet er et godt redskap for å bidra til inkludering, i og med at alle barn går på skole, og har uansett bakgrunn, mulighet til å komme til museet gjennom Den kulturelle skolesekken. Gjennom verkstedsoppgaver der elever bruker kamera for å kommunisere, har museet opplevd at barn uten norsk som første språk likevel har en felles visuell språkforståelse på lik linje som barn med norsk som første språk. Å kommunisere med bilder gir mulighet til å mestre på lik linje uavhengig av språkforståelse.

Museet har, som en del av arbeidet med at nå nye grupper, arbeidet med et forprosjekt for ny profil og ny hjemmeside som åpner for nye digitale løsninger i framtida, Museet har en internasjonal samling og den nye hjemmesiden skal bedre nå et internasjonalt publikum

Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven

Lov om forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne fremmes. Utskifting av personalet er liten, men ved nytilsetninger og ved vikariater/praksisarbeide stiller søkere med nedsatt funksjonsevne seg på linje med andre. Det samme gjelder allerede ansatte med nedsatt funksjonsevne, her tilrettelegges det så godt som mulig. Det har ikke vært trakassering på museet på grunn av nedsatt funksjonsevne. Museet har ikke så langt hatt behov for generell tilrettelegging (f.eks. IKT).

Likestilling

Preus museum har 2 menn (2 årsverk) og 12 kvinner (7,59 årsverk)ansatt i faste stillinger. Utskifting av personale er liten, men museet tar sikte på en lik fordeling mellom kjønnene.

Stemmerettjubileet

I 2013 er det 100 år siden kvinner fikk stemmerett i Norge og i 2014 fyller fotografiet 175 år. Ved 1800-tallets slutt og 1900-tallets begynnelse befant fotografiet seg i en stadig utvikling. Gjennom årene, da fotoateliéene vokste frem, så var det ikke bestemt hvem som kunne være fotograf, da det var et nytt yrke. Mange av de første

fotografene var kvinner. Denne delen av kvinne- og fotohistorien vil vi løfte fram i tre utstillinger med fotografene Margareth Bourke White, Elisabeth Meyer og Marie Høeg og i et seminar om de kvinnelige fotopionerene da og nå. Seminariet er et samarbeid med Norsk fotohistorisk forening - Preus museums venner og er avhengig av ekstern finansiering.

Grunnlovsjubileet

Preus museum planlegger å vise en utstilling som går på ytringsfrihet, demokrati og menneskerettigheter, med apartheid som eksempel. Utstillingen kommer fra Hasselblad foundation med bilder av den sørafrikanske fotojournalisten Ernest Cole som fotograferte på 1960-tallet.

Immateriell kulturarv

Ved Preus museum er det naturlig at de forskjellige analoge fotoprosesser blir sett på med tanke på "praksiser, kunnskap og ferdigheter" som forsvinner. Vi har derfor lagt vekt på å formidle kunnskap om disse, både gjennom "barnas fotoverksted" og i workshops som gir museumsansatte kunnskap om preventiv bevaring.

Fotografi er i seg selv en formidler av kunnskap om immateriell kulturarv, som nasjonal identitet og om diverse ritualer. I tillegg er fotografiet selv del av identitetsskapende ritualer som er synlig i bl.a. portrettfotografering eller samling av fotografier i album. Dette er praksiser som har gått i arv i flere generasjoner siden 1839, og som forteller oss om hvem vi er og hvordan vi forstår vår relasjon i samfunnet. Denne forståelsen, og kunnskap om å lese bilder, er noe av det viktigste museet gjør i formidlingen til barn, unge og publikum generelt.

I 2012 har museet hatt flere mørkeromskurs som er et ledd i å visualisere fotohistorien og i å skape forståelse for de håndverksmessige prosessene som fremkalling og kopiering. Dette er en form for videreføring av fotohistorien.

Nettverk og organisasjoner

- NKF-N Nordisk Konservatorforbund - Norske Seksjonen
- AIC-PMG Institutional Member American Institute for Conservation - Photographic Materials Group
- ICOM - CC International Council of Museums – Committee for Conservation
- IIC International Institute for Conservation - Nordic Group
- Foto-Norge
- ABM-nettverket for fotografi
- Samtidsnettverket
- NFHF-PMV, Norsk Fotohistorisk Forening- Preus museum venner
- Nordisk fotomuseumsnettverk
- Kontaktmøte
- Kunstnettverket
- Virke
- Virke museumsledelse nettverk
- Virke administrasjonsnettverk
- Vestfolds kulturledelse nettverk
- Vestfold museumslag
- Karljohansvern forum
- Oracle